

ESCATIRO

Bac de l'Escatiró, partida del terme de Montferrer (Vallespir) (xxiv, 88.10).

ETIM. Possiblement és un diminutiu d'*escata*, en el sentit de 'terra escrostonada, com si tingués escates'. *Escata* deriva d'un mot afí al llatí *SQUATUS* 'escat, nom de peix', possiblement en coincidència amb un verb *EXCAPTARE, derivat intensiu de EXCIPIERE 'arrencar' (cf. *DECat* III, 507b32-44). J. F. C.

Escaules, Les, V. Les Escaldes

ESCLANYÀ

Llogaret del Baix Empordà, entre Palafrugell i Begur, agre. al terme d'aquest últim.

PRON.: *asklanjá* oït a Palafrugell, 1920, Casac.; id. en el poblet mateix, 1958 (enq., xx, 141-143).

MENCIONS ANT. Pella i Forgas (*Hist. del Ampurdán*, 387) cita d'un doc. de 1151 una forma *Asclanyá* que inspira desconfiança (no *-ano*) essent en llatí, potser antedatada; ¹ 1279: «capella Scti Stephani de *Asclayano*» i 1280: «fabrica ecclesie de *Asclayano*» ²⁵ (Rius i Serra, *Rationes Decimarum Hispaniae*).

1315: en llistes tributàries la titulada: «*Esclanyà* et *Regencons*» duu: «Les rendes de *Esclanyà* <à> et de *Regencons* valen cascun any 1200 s. --- responen a la cort de *Peratallada* --- retudes a B. de *Cruylles*» ³⁰ (*CoDoACA* XII, 227); 1318: *Sclanyano* (Joh. Vincke, *Doc. Select.* ---); 1350: «*Sclanyà*» (*CoDoACA* XII, 96); 1362: «quum homines castrí de *Sclayano* piscantur tam in mari --- ipsius castrí, quam in mari --- de *Begurio* ---, dominus castrí de *Sclayano* recipit decimam --- quod piscantur --- homines --- de *Sclayano* ---» (Ll. Verd del cap. de Girona, Monsalv. xvii, 24; i Alsius); mj. S. xv: «--- de *Crudillis*, S. St. de *Aills*, de *Begur*, de *Sclanyà* et de *Rayancors* ---» (Pella, o. c., 670); 1691: «Sti. Steph. d'*Exclayano*» Sinodals (Monsalv., l. c.).

ETIM. Per la forma del nom en *-nyà(n)* és evident que es tracta d'un derivat en *-IANUM* d'un NP antic, com els que es troben a dotzenes a l'Empordà i tot el Llevant del Principat i els Comtats; és el que declarem sense vacillar Aebischer (*Top.*, 211), i jo mateix (*E.T.C.* I, 235), amb l'adhesió d'*AlcM.* Aeb., que no coneix més que la grafia de 1362, no creu possible trobar el NP epònim (s'explica perquè se sol guiar per Skok, i en aquest no hi ha res que s'hi acostí) i suggereix que vingui d'un cèltic *SLANIA* documentat per Holder (II, 191-2), si bé no ho creu probable.

En realitat hi ha bona base en l'onomàstica llatina per precisar aquest epònim, i no dubto que es tracta del seu element purament italià. *Esquilius*, ben documentat per Schulze (532) com a NP llatí, forma tota una família antroponímica, també documentada en inscripcions romanes i italiques, amb algunes variants secundàries, de fons unitari: *Squillius* 371, *Aesqu(i)llius* (Sch., 287, 403, 406, 481); i fins *Squillus*, a.

Ben mirat, idèntic al nom del *Esquilius* de la Roma clàssica: *mons Esq.*, *tribus Esq.*, *Porta Esquilina*, *campus esquilius* (a on enterraven la gent plebeia): derivat tot d'*Esquillae*, *-arum*, barri afegit a Roma per Túllius Servius: doncs, segurament romà d'origen etrusc; Ovidi l'usa com adj. apel·latiu aplicat a les coses d'aquest barri (recordem l'origen de *tosca* i *toix*, del barri *TUSCUS*, *DECat*) i donant-li uns mss. la forma *Esquilius* i altres *Esquilius*. Per al que ens interessa tant se val, car els nostres *NLL* en *-ANUM* són sempre en *-IANUM* amb *-i-* (sovint sense que un NP en *-IUS* estigui gens o ben poc documentat: *Flaçà* = *Flaccianum*, de *FLACCUS*, *Frontanyà*, o *-inyà* de *FRONTINUS* etc.).

Podem, doncs, partir de (*PRAEDIUM*) *ESQUILIANUM* amb la normal evolució fon. *eskelenjá* > *esklenjá* = *Esclanyà*. En efecte, com he establert i amb nombrosos testimonis (als articles *Albanyà/Albinyana*), els tipus *-ANIANU* i *-INIANU* estan totalment barrejats i unificats en la nostra toponímia (*Frontanyà*, *Fustanyà* *-INIANU* etc.). Altrament ja en Schulze trobem també un testimoni de *Squellianius* (371, junt amb *Squillius*).

Encara que no n'hi hagués altres derivats toponímics a la Romània, aquesta etimologia no podria deixar dubtes, comptant amb una base llatina, tan robusta i copiosament documentada. De fet, però, en sé altres dos en el Migdia de França, per més que hagin passat per alt a Skok i als toponimistes francesos i estrangers. *Esclagne*, poble de 115 hab., amb municipi i dept. Arieja, 10 k. SSO. de Mirapeis (Mirepoix), ja a la r. del Carcassès.

Car és una constant toponímica ben sabuda que en tot el Llgd. meridional els noms occitans en *-à(n)*, un cop perduda la *-n'*, retrotrauen l'accent a la síl·laba penúltima (*SANCTUS AFRICANUS* > *Saint Afrique*): Skok (§ 5, pp. 33-34) n'aplega una munió de casos a l'Aude, i també molts a la H-Gar., Erau, Gard, Tarn, Ardeche etc.: *Azille* < *Azilhan*, *Cepie*, *Magrie* etc.); vegeu més testimonis apehàtics i onomàstics en Ronjat (*Gramm. Istor. Prov. Mod.*). *Esclagne*, doncs, ve d'*Esclanhan*, igual rigorós del nostre *Esclanyà*. Un altre, però en *-ACUM*, més al NO., ja en domini gascó, però prop de Tolosa: *Esclignac*, antiga parròquia en el te. de Montfort (Est del dept. Gers), Polge (*Rev. Intern. d'Onom.* xvii, 3).

I crec que n'hi hauria una parella femenina en la toponímia llatina de les províncies basques, judicant per un *Petrelion* de *Esclannana*, que figura en un document bascongat de 1187, publicat per J. A. Llorente (*Not. Hist. Prov. Vas.* I, 806; IV, 309), persona que va amb una de Villamediana (crec prop d'Arija, 10 k. OSO. de Villarcayo, entre aquest i Reinosa; cf. els *NLL* romano-bascos en *-ANA* estudiats per Caro Baroja *Mats. Vco-Latinos*, 85-95 i Mitxelena, *Apell.*, § 47).

El jove estudiant i excursionista de Caçà de la Selva, Jaume Dalmau i Casanovas, va publicar una nota toponímica (*Colla Excursion. Cassanenca*, c. febrer 1972), molt il·lustrada amb fotos, i meritòria per l'aplec que hi fa d'algunes mencions antigues. Però mancada de crítica i d'estudi lingüístic. Imagina l'ingenu afi-